

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXIII. Dummodo intentio sit recta, serveturque æquitas in pœna,
mutuator pacisci potest, ut mutuatarium, præfixo tempore suâ culpâ non
restituens, aliquid ultra sortem solvat in pœnam, etiam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Respondeo negando sequelam. Tum quia unicâ compensatione periculum omne compensari potest, secundum quod prudenter fuerit aestimatum. Tum quia ubi pro periculo fortis centum florenorum v. g. solum exigitur decima pars ipsius, scilicet decem floreni; pro periculo istius auctarii ad summum poterit etiam exigi decima pars ipsius, scilicet unus florenus; sique tandem venietur ad minimam quantitatem, cujus periculum nullâ erit aestimatione dignum. Quia infra minimam pecuniæ quantitatem non proceditur.

Objicies 3°. si vera sit declaratio S. Congregationis de propaganda fide, omnis usura excusabitur, vel soli idiotæ erunt rei illius. Nunquam enim viris doctis & altutis titulus decrit periculi fortis, experientiâ teste, quæ docet, ipsos etiam potentiores, qui vulgo habentur ditiores, foro cedere, præsertim exulcerato hoc tempore.

Respondeo titulum periculi fortis deesse, etiam viris doctis & altutis, quoties mutuatarius offert sufficientem cautionem, vel pignus, aut hypothecam.

Objicies 4°. vel mutuans intendit lucrum ex mutuo periculoso, vel solum intendit suam indemnitate? Si primum, facit contra legem mutui: *Date mutuum, nihil inde sperantes.* Si secundum, indemnitate suâ illicite consulit, per medium ad id non opportunum. Vel enim mutuatarius præscripto tempore fortem est redditurus cum auctario; & tunc mutuans habebit plusquam necessarium erit ad suam indemnitate. Vel non est redditurus fortem, nec auctarium; & sic pactum de auctario supra fortem præstando nihil serviet ad ipsius indemnitate.

Respondeo mutuante solum intendere suam indemnitate, seu immunitatem, non à damno probabiliter futuro, sed à damno præsentialiter existente; quod actu incurrit, hoc ipso quod pecuniam, in manu sua majoris valoris, exponit manus periculosa in qua minoris est valoris, quam in manu sua. Nihil itaque refert quod damnum, quod timetur probabiliter futurum, postea non eveniat; quia pactum de auctario non initur pro futuro illo damno, quod contingit non esse, sed pro probabili illius periculo, quod actu esse supponitur. Simile est in secundo & tertio casu capitis *naviganti*, de quo supra. Simile item in eo qui vendit spem probabilem capturæ piscium ex jactu retis in flumen, vel spem probabilem fructuum arboris, vel agri, &c. qui profecto non vendit ipsos pisces in futurum capiendos, nec fructus futuros, quos contingit non esse, sed probabilem eorum spem, quæ de facto est.

Objicies 5°. si liceat auctarium exigere pro probabili periculo fortis, quanto probabilius erit periculum, tanto majus exigere licebit auctarium; quanto proinde major erit impotentia mutuatarii (ob paupertatem)

Tom. II.

ad fortem restituendam, tanto amplius ab ipso licebit exigere. Hoc autem dici non potest. Alias quanto major foret indigentia pauperis, tanto magis ipsum opprimere liceret, foretque licitum amplius a pauperibus, quam à divitibus exigere.

Ista est præcipua sententiæ oppositæ ratio, quâ commota fateor viscera mea, ad quintam conditionem adjiciendam ut supra n. 392. Dicendum igitur quod quanto periculum fortis est probabilius, tanto majus auctarium hoc titulo exigere liceat, dum christianæ charitatis debitum aliud non exigit. Id enim allata resolutio S. Congregationis evincit: utpote secundum quam habenda est ratio probabilitatis periculi, servandaque proportio inter periculum & auctarium. Quamobrem sicut fideiussor tanto amplius exigere potest, pro suscepto in se alterius periculo, quanto atque periculum in se suscipit, nisi christiana charitas dicat habendam commiserationem inopiæ ac necessitatis proximi; ita similiter, &c. Charitas itaque erga proximum frequenter jubet misericordiam erga ipsum exerceri, idèque justam alioqui prætensionem erga ipsum relaxari, juxta laudata ibidem oracula sacra, quibus simile est illud 1. Joan. 3. *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & claverit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

CAPUT XXXIII.

Dummodo intentio sit recta, serveturque æquitas in pena, mutuator pacisci potest, ut mutuatarius, præfixo tempore suâ culpa non restituens, aliquid ultra fortem solvat in penam, etiam secluso lucro cessante, damnoque emergente.

Est sententia communis. Quia licet publicæ autoritatis sit imponere pœnam legalem, vel judicalem; conventionalem tamen sibi invicem contrahentes, ex mutuo consensu, ad majorem contractuum firmitatem, eorumdemque adimplendorum certitudinem, imponere possunt, id ipsis concedente jure naturali, gentium, canonico, & civili. *L. si pacta* Cod. de pactis cap. *dilectus* de arbitris. Taliter impositam verò pœnam in conscientia, ante sententiam Judicis, solvere tenebitur pars, quæ fuerit culpabiliter in mora. Quia justa conventio, jure naturali, ante Judicis sententiam, obligat in conscientia.

Dixi 1°. *dummodo intentio sit recta*, sic nempe, ut mutuans verè ac sincerè intendat rem mutuam condicte sibi tempore restitui. Neque enim recta censetur 1°. si magis optet contrarium, ut mutuatarius in pœnam cogatur solvere auctarium. 2°. si ex industria breve præfigat tempus, sub spe, quod mutuatarius, eo elapso, ob pecuniæ

Ddd 2

cauentiam non restituet, adeoque poenam solvet. 3°. si parum curet de potentia mutuatarii ad restituendum tempore praefixo, sed vel unice, vel principaliter curet de lucro suo. Istud namque signum est animi usurarii: utpote lucrum intendentis principaliter ex mutuo, ut notat Glossa in cap. plerique 14. q. 5. & Innocentius in cap. suam de poenit.

401 Dixi 2°. dummodo seruetur aequitas in poena, tam scilicet in constitutione, quam in solutione ipsius. In constitutione quidem, ut constitutio fiat ex mutuo consensu, seruatâ proportione inter poenam & culpam. Alias poena censetur in usurarum pallium constituta, non in contractus firmitatem. In solutione verò poenae aequitas postulat 1°. ut integrè non exigatur, si fors ex parte restituta fuerit mutuantis. 2°. ut non exigatur, nisi propter moram culpabilem: quia non est dignus poenâ, qui non est in culpa. Per consequens requiritur, ut debitor non sit in impotentia ad solvendum tempore praefixo: si enim sine culpa sua factus est impotens, non est licitum aliquid ab eo exigere, inquit S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 7. §. 33. 3°. aequitas postulat, ut poena non exigatur, nisi propter moram utcumque notabilem, quæque non reputetur moraliter quasi pro nulla (spectatâ negotii qualitate, receptaque consuetudine) non exigatur proinde pro mora unius diei, vel hebdomadæ, communiter loquendo, nisi damnum inde emergat mutuantis, vel notabile lucrum cessans.

CAPUT XXXIV.

Nulla modo licet inducere aliquem ad mutuum sub usura; licet tamen ab eo qui paratus est hoc facere, & usuram exercere, mutuum accipere sub usura, propter aliquod bonum, quod est subuentio sua necessitatis, vel alterius.

402 Verba sunt S. Thomæ q. 78. a. 4. ubi utramque partem probat, quia inducere hominem ad peccandum, nullo modo licet; uti tamen peccato alterius ad bonum licitum est; quia & Dominus utitur omnibus peccatis ad aliquod bonum: ex quolibet enim malo elicit aliquod bonum, ut dicitur in Enchirid. c. 11. Et ideò Augustinus Publicolæ quærenti, utrùm liceret uti iuramento ejus, qui per falsos deos jurat (in quo jurans manifestè peccat, eis divinam reverentiam adhibens) respondit, quòd “ qui utitur fide illius, qui per falsos deos jurat, non ad malum, sed ad bonum, non peccato illius se sociat, quo per dæmonia iuravit, sed pacto ejus bono, quo fidem servavit; si tamen induceret eum ad jurandum per falsos deos, peccaret.” Ita etiam in proposito dicendum est. Sicut etiam licet ei, qui incidit in latrones, manifestare bona quæ

habet (quæ latrones diripiendo peccant) ad hoc quòd non occidatur, exemplo decem virorum, qui dixerunt ad Himaël: *Noli occidere nos, quia thesauros habemus in agro*, uti dicitur Hierem. 41.

Cæterum duæ conditiones necessariæ sunt, ad hoc ut licitum sit petere mutuum ab eo qui cognoscitur daturus sub usura. Prima est ex parte mutuatarii, ut ad mutuum à tali homine petendum compellatur propriâ, vel proximi necessitate, notabilivè utilitate: hoc est enim quod significant allata verba S. Thomæ, *propter aliquod bonum, quod est subuentio sua necessitatis, vel alterius*. Quòd autem necessitas ista vel utilitas esse debeat notabilis, ratio est, tum quia censetur interpretativè velle peccatum proximi, qui absque causâ notabili occasionem ipsi præberet peccandi. Tum quia cura divini honoris, sicut & salutis proximi, non permittit pro levibus commodis temporalibus ipsi (licet ad peccandum parato) peccati hic & nunc exequendi occasionem præbere, quòd sine ea non exequeretur. Quamvis enim usurarius semper paratus sit peccare; quòd tamen hic & nunc peccatum exequatur, ex oblata accidit occasio.

Ex quo Sylvius q. 78. a. 3. cum Everardo, Richardo, Gabriele, &c. bene concludit, eos qui absque necessitate, vel utilitate magna, petunt ab usurario mutuum, v. g. propter ebrietates, pompas, ludos, aliasve causas illicitas, vel superfluas, à peccato non excusari. Si id ob causas superfluas licitum non sit: non igitur præcisè ad acquirendas divitias superfluas.

Secunda conditio est ex parte mutuantis, ut mutuum, etiam ex necessitate, sub usura non accipiatur, si præstò sit alius, qui absque usura dare velit. Et si in necessitate præstò sit ad usuram dare paratus, ad usuram non accipiatur à non parato. Quia charitas in Deum & proximum dicitur, avertendam Dei offensam, proximique peccatum, dum facile potest. Et ideò Doctores Sorbonici 6. Julii 1671. duplici ex capite condemnarunt quempiam, qui mutuum centum scutorum sub usuris acceperat. 1°. quòd sine magna necessitate id fecisset. 2°. quòd illud accepisset ab Ecclesiastico, ad id non parato, nec usuras exereere solito.

Alexander quidem III. cap. *super eo de usuris*, interrogatus, an pro redemptione captivorum apud Sarracenos liceret pecuniam ad usuram accipere, & ut vellet super hoc dispensare, respondit: *Cum usurarum crimen utriusque Testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam fieri posse non videmus: quia cum Scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri; multo magis prohibet pro redimenda vita captivi, usurarum crimine involvi.* Sed per hoc assertionem S. Thomæ non improbat, sed solam praxim eorum, qui licitum putabant fecerari ob